

WINDOWS

(zobecněno pro verzi Windows XP)

Program (přesněji řečeno skupina programů) Windows od firmy Microsoft dále jen MS patří softwarově do skupiny operačních systémů dále jen OS. Je to speciální program, který se automaticky spustí při zapnutí počítače a umožní nám s počítačem komunikovat. OS nám tedy umožňuje vykonávat zejména tyto činnosti:

- Spouštět další programy (textové editory, tabulkové procesory, programy pro tvorbu prezentací, výukové programy, hry, ...), kontrolovat a ukončovat jejich činnost.
- Řídit práci periferií (klávesnice, myš, monitor, tiskárna, ...).
- Kopírovat, mazat a provádět další operace s daty.
- Komunikovat s PC sítí, pokud je na ni počítač připojen.
- atd.

S trochou nadsázky lze říci, že OS je král mezi programy, který „vdechne život hromadě součástek“, které říkáme hardware. Lze také říci, že je to jakýsi tlumočník mezi námi uživateli a počítačem.

OS Windows má mnoho verzí např. 95, 98, 2000, NT, Millenium, XP, ... Rozdíly mezi verzemi jsou částečně ve vzhledu systému, některých funkcích a stabilitě systému.

Minimální požadované znalosti k jeho efektivnímu zvládnutí:

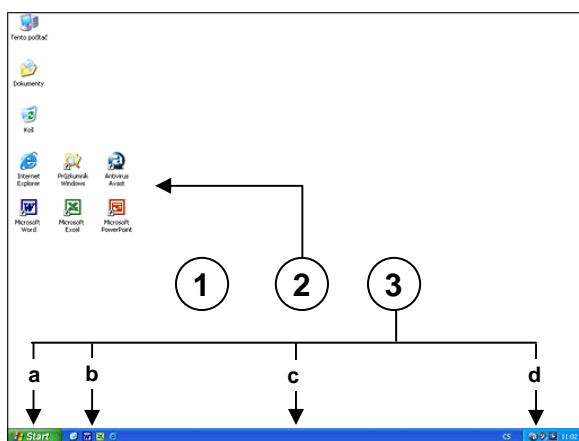
1. Základní PC pojmy
2. Práce s myší

V PC problematice je nutné především si uvědomit, že **k jednomu cíli vede více cest - jedna, dvě, tři, ...,** to platí i v programu MS Windows. Není v našich silách ukázat si cesty všechny, nicméně při opakované práci s programem na ně intuitivně přijdete sami. Navíc OS Windows patří mezi programy snadno zvládnutelné. V této souvislosti je zde nutné připomenout využití pravého tlačítka myši, které slouží k rychlému provádění úkolů. V podstatě nevyžaduje žádné velké znalosti, jen pár naučených dovedností. Avšak tyto znalosti jsou pak aplikovatelné v uživatelských aplikacích, utilitách nebo vývojových nástrojích tvořených pro Windows.

Shrnutí nejdůležitějších znalostí:

Plocha Windows

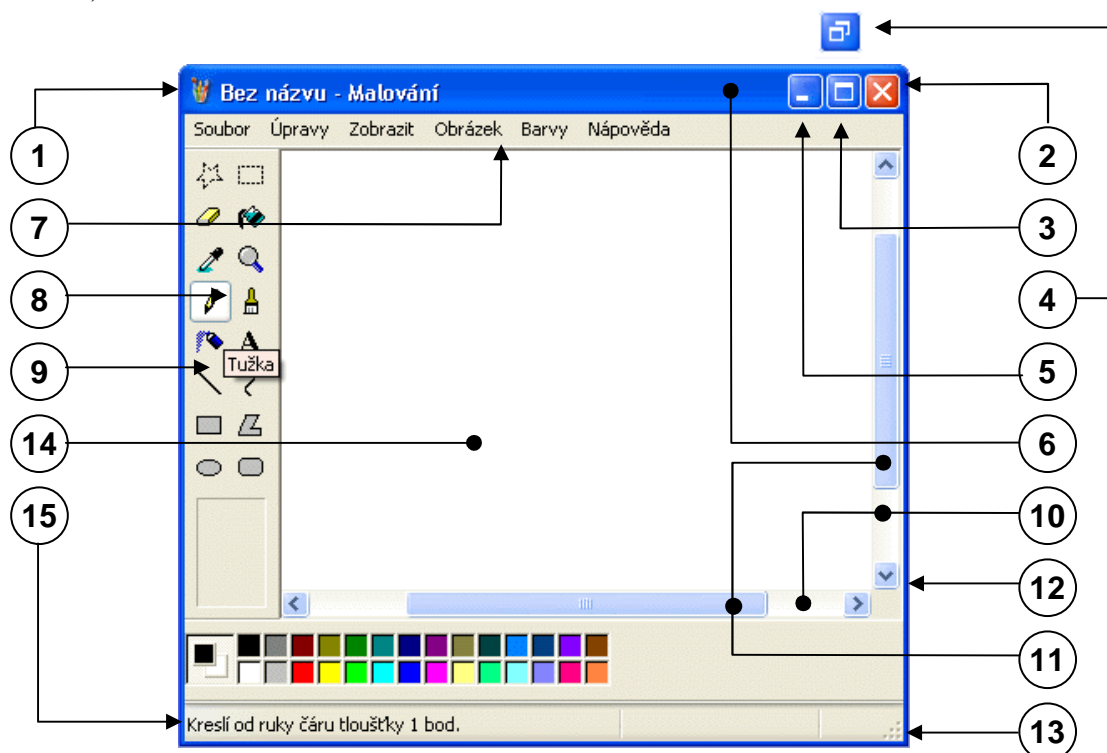
Plocha Windows se objeví po spuštění OS a event. přihlášení do sítě. Jedná se o výchozí bod pro všechny následující operace. Skládá se především z těchto částí:

- 1) Pracovní plocha Windows
- 2) Ikony zástupců - zastupují především programy nebo dokumenty.
- 3) Hlavní panel
  - a) Tlačítko Start - vyvolává nabídku Start.
  - b) Panel snadného spuštění
  - c) Ústřední část - slouží především jako identifikátor uživatelem spuštěných programů.
  - d) Systémová lišta - obsahuje např. indikátor klávesnice, nebo také zobrazuje systémové datum a čas.

Okno

Tento základní pojem vychází z názvu OS (windows = okna). Spuštěné programy nebo-li aplikace se ve většině případů otevírají do tzv. **oken aplikací**, programy s námi komunikují pomocí tzv. **dialogových oken**, rozeznáváme rovněž **okna dokumentová** apod. Okna vypadají víceméně stejně. Uvedený příklad s popisem je okno aplikace Malování (jednoduchý program pro kreslení):

1. **Tlačítko ovládací nabídky** - vyvolání ovládací nabídky okna.
2. **Zavírací tlačítko** - ukončení práce s oknem. Alternativou je také klávesová zkratka I. ALT+F4.
3. **Maximalizační tlačítko** - zvětšení okna přes plochu Windows.
4. **Obnovovací tlačítko** - obnova velikosti okna na velikost, kterou mělo před maximalizací.
5. **Minimalizační tlačítko** - zmenšení okna do tlačítka na hlavním panelu. Klepnutím na tlačítko na hlavním panelu okno znovu otevřete. Souvisí s funkcí „multi-tasking“ (viz. nejdůležitější funkce).
6. **Titulkový pruh** - obsahuje název spuštěné aplikace nebo dialogu, případně akce, kterou v daném okně provádíme.
7. **Panel nabídek** také **uživatelská nabídka** - pomocí této nabídky lze provádět úkoly související s programem.
8. **Panel nástrojů** - další možnost, jak provádět úkoly související s programem. Po najetí myši na některou z ikon se může objevit tzv. **bublinová nápověda** (9.).
10. **Posuvník** také **rolovací lišta** - slouží k posunu v okně, obsahuje **jezdec** (11.).
12. **Aktivní okraj** - slouží ke změně velikosti daného okna pomocí funkce „tažení“.
13. **Aktivní roh** - slouží ke změně velikosti daného okna pomocí funkce „tažení“.
14. **Pracovní plocha aplikace**
15. **Stavový řádek** - informace o aktuálním stavu v daném programu.

Nejdůležitější funkce

OS Windows obsahuje celou řadu základních systémových možností (funkcí), které lze ve většině případů úspěšně použít v uživatelských aplikacích, utilitách nebo vývojových nástrojích tvořených pro Windows. Mezi ty nejdůležitější patří:

1. Drž a táhni (táhni a pusť) – „tažení“
2. Multitasking
3. Přepínání klávesnic
4. Clipboard

Drž a táhni

Pojmem „drž a táhni“ se rozumí ukázat ukazovátkem myši na určité místo na obrazovce (obrázek, aktivní bod, oblast textu, ...), následně stisknout tlačítko myši, držet ho a táhnout - pohybovat myší a tím i označeným objektem. Po skončení akce uvolnit držení tlačítka myši.

Multitasking

Umožňuje mít spuštěno několik aplikací najednou. Mezi spuštěnými aplikacemi se lze podle potřeby přepínat a to především dvěma základními způsoby:

- pomocí myši – k tomuto účelu slouží ústřední část hlavního panelu. Poklikem myši na příslušné tlačítko spuštěného programu se přepneme do námi požadované aplikace.
- pomocí klávesnice – **I. ALT+TAB** nebo také **I. ALT+Esc**

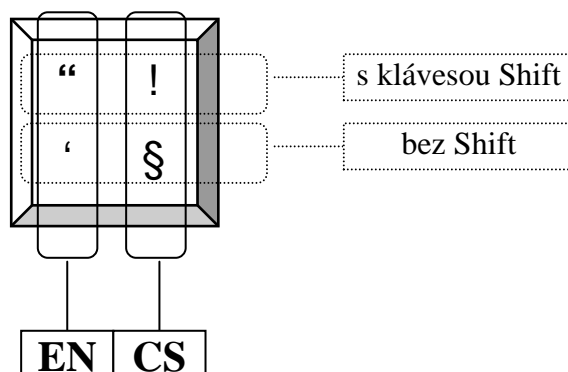
V případě spuštění několika aplikací najednou, není nutné v případě potřeby spoléhat na postupnou minimalizaci např. pomocí minimalizačního tlačítka. Lze použít i **hromadnou minimalizaci**:

- pomocí myši – k tomuto účelu slouží panel snadného spuštění na hlavním panelu. Poklikem myši na příslušnou ikonu zminimalizujeme všechny spuštěné aplikace.
- pomocí klávesnice – **⌘+D** nebo také **⌘+M (shift+⌘+M)**

Přepínání klávesnic

Abecedy některých států mohou obsahovat znaky, které v jiných abecedách chybí. Pokud potřebujeme tyto znaky použít můžeme se k nim softwarově za pomoci hardwaru dostat především dvěma základními způsoby:

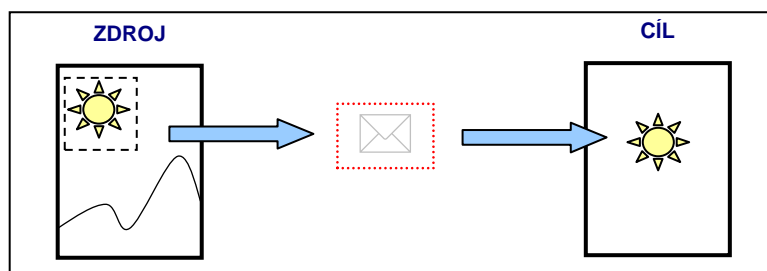
- indikátor klávesnice – tento název se vztahuje k oblasti na hlavním panelu, která obsahuje informaci o právě zvoleném jazyku např. CS. Kliknutím na tuto oblast se objeví nabídka s právě nainstalovanými jazyky. Pomocí myši pak zvolíte vámi požadovaný jazyk. Pokud není oblast k dispozici lze využít klávesovou zkratku **I. ALT+ I. Shift**.

- klávesové zkratky („rychlé nebo-li horké klapky“) – každé písmeno, číslice, symbol či znak má svojí klávesovou kombinaci či dokonce více kombinací. Některé se vyplatí znát z paměti:
  - @   **I. ALT+64** nebo také **p. ALT+V** nebo také **I. ALT+I. Ctrl+V**
  - \$ **I. ALT+36** nebo také **p. ALT+ů**
  - €   **I. ALT+0128** nebo také **p. ALT+E**

Clipboard (schránka)

Slouží ke kopírování nebo přesouvání např. dokumentů nebo jenom jejich částí. Části dokumentů nazýváme bloky nebo také oblasti (text, grafika, tabulka, graf, vzorec, ...). Zvládnutí této funkce je považováno za základ efektivního zvládnutí práce s počítačem. Práce s clipboardem se skládá především ze tří základních kroků (demonstrativní příklad se zabývá zkopírováním části obrázku z programu Malování do programu Word):

- 1) Ve zdroji označíte oblast dokumentu, kterou chcete kopírovat. K tomu se využívá především funkce „Drž a táhni“, ovšem v některých případech lze použít i samotné kliknutí na požadovanou oblast. **atd.**
- 2) Označenou oblast zkopírujete (event. přesunete viz *) do schránky. Mezi nejpoužívanější způsoby patří:
  - V uživatelské nabídce: **Úpravy → Kopírovat** nebo ekvivalenty (***Úpravy → Vyjmout**)
  - Klávesová zkratka: **CTRL+C** (***CTRL+X**)
  - **Kontextová nabídka** vyvolaná pravým tlačítkem myši → **Kopírovat** nebo ekvivalenty (* → **Vyjmout**) **atd.**
- 3) Určíte cílové místo, kam chcete obsah clipboardu vložit a vložíte. Mezi nejpoužívanější způsoby patří:
  - V uživatelské nabídce: **Úpravy → Vložit** nebo ekvivalenty
  - Klávesová zkratka: **CTRL+V**
  - **Kontextová nabídka** vyvolaná pravým tlačítkem myši → **Vložit** nebo ekvivalenty **atd.**

Toto je souhrn nejdůležitějších znalostí pro základní zvládnutí operačního systému MS Windows. Všechny tyto postupy a mnoho dalších jsou popsány v nápovědě programu (příručka v elektronické podobě): **Tlačítko Start na hlavním panelu → Nápověda a odborná pomoc nebo F1**. Tyto postupy nejsou samoučelné, jsou použitelné i v jiných uživatelských aplikacích, utilitách nebo vývojových nástrojích tvořených pro Windows.

Tyto a další informace můžete rovněž nalézt na internetové adrese
<http://radek.hajdu.sweb.cz> včetně kontaktních informací.

Přeji příjemně strávený čas s počítačem
Radek Hajdu